

Sverige och euron

Lars Calmfors

Liberalernas partiledning

14/4-2023

EMU-utredningen 1996: konsekvenser av anslutning

- Samhällsekonomiska effekter
 - Mer utrikeshandel
 - Inbesparade kostnader för att hantera olika valutor
 - Förstärkt internationell konkurrens när prisjämförelser underlättas
- Stabiliseringspolitiska effekter
 - Svårare hantera landspecifika makroekonomiska störningar
 - Mindre risk för växelkursstörningar
- Politiska (statsvetenskapliga) effekter
 - Mer svenskt inflytande inom EU

EMU-utredningen 1996

- Stor vikt vid risken för landspecifika makroekonomiska störningar
- Hög arbetslöshet efter krisen i början av 1990-talet
- Finanspolitiken helt inriktad på sanering av de offentliga finanserna
 - Omöjligt använda som konjunkturstimulans
- Rekommendation: Vänta med inträde i valutaunionen tills vi rätt upp våra makroekonomiska problem

Hur se på de stabiliseringspolitiska konsekvenserna idag?

- Idag starka offentliga finanser i Sverige: stora möjligheter använda finanspolitiken som konjunkturstimulans i landspecifik lågkonjunktur
- Vi har inte drabbats av någon kraftig landspecifik makroekonomisk störning sedan valutaunionens start
 - men andra har: Sydeuropa och Finland
- Men kronan har försvagats i internationella nedgångar
 - Asienkrisen i slutet av 1990-talet
 - IT-kraschen efter millennieskiftet
 - Den globala finanskrisen 2008–10
 - Pandemin
 - Idag
- Trendmässig kronförsvagning – men inte skäl tro att det gjort oss fattigare
 - Annars långsammare lönekostnadsökningar

Hur se på de stabiliseringspolitiska konsekvenserna idag forts.?

- Svag krona i tidigare internationella kriser har hjälpt till att hålla uppe produktion och sysselsättning utan att skapa inflation
 - men på andras bekostnad
- En nackdel i dagens stagflationssituation att kronförsvagningen bidragit till mer inflation
- Ett möjligt stabiliseringspolitiskt problem med euroanslutning
 - Ränteförändringar har större effekt i Sverige än i EU-länder
 - Mer skuldsatta hushåll och större andel lån med rörlig ränta
- Inget forskningsstöd för att euroanslutning skulle innebära långsiktigt högre sysselsättning

Hur se på politiska (statsvetenskapliga) effekter idag?

- Svårt påvisa mindre svenskt politiskt inflytande därför att vi står utanför
 - Studier av nätverkskapital
 - Men idag har 20 av 27 EU-länder euron som valuta
 - Storbritannien har lämnat EU
- Svenskt bidrag till europeisk politisk integration
 - Europeisk identitet?
 - Samverkan i gemensamma institutioner – räddningsfonder
 - Men gemensam penningpolitik och budgetregler kan också skapa konflikter
 - Försäkring mot att lämna EU?

Bankunionen

- Gemensam finansiell tillsyn – ECB
 - Effektivt eftersom finansiella marknader är så sammanflätade
 - Kan utveckla större expertis
 - Mindre risk för *regulatory capture*
 - Men mindre kännedom om landspecifika förhållanden
- Gemensam resolutionsfond
 - Vi kan få stöd i nationell finanskris
 - Men vi kan också få bidra till kostnaderna för finanskriser i andra länder
- Än så länge inget gemensamt insättningsgarantisystem

Dåligt fungerande budgetregler

- Höga statsskulder ökade ytterligare under pandemin
- Existerande budgetregler har inte fungerat väl
 - Alltför många regler
 - Allt mer komplexa regler
 - Växande statsskulder och procyklisk finanspolitik
 - Sanktionsmöjligheter har aldrig använts

Budgetreglerna reformeras

- Underskottstak på 3 procent av BNP består
- Regel om att 1/20 av skillnaden till skuldkvot på 60 procent av BNP tas bort
- Nationella finanspolitiska och strukturella planer ska utformas i dialog med EU-kommissionen
 - Skuldkvoten ska minska "i tillfredsställande takt" och planen ska innehålla åtaganden om tillväxtskapande reformer och offentliga investeringar
 - Mindre drastiska sanktioner ska öka sannolikheten för användning
- Försök att öka nationell förankring ("nationellt ägarskap")
- Eller blir det "gummiparagraf"?
- Är grundproblemet att "icke-undsättningsklausulen" sattes ur spel under eurokrisen?

Budgetreglerna reformeras forts.

- Oklarhet om budgetreglernas effektivitet skapar osäkerhet om vilka åtaganden euroanslutning innebär
- Men stödsystem under pandemin kom att omfatta alla EU-länder
 - Återhämtningsfond
 - Stöd till korttidsarbete
- Sannolikt fördel om större möjligheter påverka budgetreglerna

Summering: Effekter av euroanslutning

- Säkra och kontinuerliga men små samhällsekonomiska effektivitetsvinster
- Sannolikt fortfarande potentiell stabiliseringpolitisk nackdel men mindre än tidigare: stor under begränsad tid men osäkert om den uppkommer
- Kanske politiska vinster men storleken är svår att bedöma
- Kanske nettofördel av medlemskap i bankunionen
- Utrymmet för skilda bedömningar är stort – går inte att göra någon säker kalkyl som visar vare sig stora vinster eller stora förluster